

Mežs un koksne – attīstības virzieni un prognozes 2025. gadam

Avots: LMĪA konfederācija

2025. gadā mežrūpniecībā un koksnes produktu ražošanā gaidāms vēl viens pārmaiņu gads, ko iezīmēs mainīgās tirgus tendences, regulējuma izmaiņas un tehnoloģiskie sasniegumi. Aplūkojot 2024. gada svarīgākās norises, kļūst skaidrs, ka nozarei priekšplānā joprojām būs pielāgošanās spējas un inovācijas. Tālāk ir apskatītas dažas nozīmīgākās tendences un prognozes, kas noteiks kokmateriālu ražošanu un tirdzniecību 2025. gadā.

Koksnes vērtības pārorientēšana uz ieņēmumiem, kas balstīti oglekļa dioksīda emisijās

Meža zemes aktīvu vērtēšana attīstās. Par ieguldījumu stratēģiju galvenajiem faktoriem kļūst oglekļa un vides pakalpojumi. Pieprasījuma stagnācija tradicionālajos koksnes tirgos apvienojumā ar prognozēm, ka koksnes pieaugums būs lielāks par mežizstrādes apjomiem, mudina meža īpašniekus pievērsties oglekļa kredītu iegūšanai. Šī pārmaiņa uzsvēr plašāku nozares pārveidi, jo investori arvien vairāk uzskata mežus par divējāda pielietojuma aktīviem - gan ekonomiskiem, gan vides aktīviem

Austrumu un Rietumu ekonomikas atšķirības

Paredzams, ka ekonomiskās atšķirības starp Austrumu un Rietumu reģioniem pasaulē 2025. gadā vēl vairāk palielināsies. Iespējamie jaunie tirdzniecības tarifi, kas vērsti pret subsidētām tautsaimniecībām, līdztekus Eiropas iniciatīvām ierobežot Ķīnā ražotu preču importu, varētu pastiprināt šo atšķirību. Ķīnas papīra rūpniecībai, kas jau tagad cīnās ar t.s. "jaudas pārpalikumu", šīs izmaiņas var paātrināt strukturālo korekciju veikšanu, lai risinātu pieprasījuma samazināšanās problēmu.

Vienlaikus Eiropas uzņēmumi palielina ieguldījumu apjomu Ziemeļamerikā. Nesenie piemēri, piemēram, SAICA plāni izveidot papīra ražotni Ohio, liecina par nopietnu tendenci meklēt izaugsmes iespējas mazāk regulētā un izmaksu ziņā konkurētspējīgākā vidē ārpus Eiropas Savienības robežām.

Lielāka uzmanība piegādes ķēdes pārredzamībai

2025. gadā piegādes ķēdes pārredzamība ieņems centrālo vietu, ko noteiks jauni normatīvie regulējumi un paaugstinātas patērētāju prasības. Neraugoties uz to, ka Eiropas Atmežošanas regula (EUDR) ir atlikta līdz 2026. gada janvārim, sagatavošanās darbi notiek intensīvāk. Uzņēmumi strādā, lai pielāgotos atbilstības prasībām. Papildus obligātajiem noteikumiem papildu spiedienu uz pārredzamību visā piegādes ķēdē rada arī brīvprātīgas saistības ilgtspējīgas attīstības jomā, ko uzņemas lielākie uzņēmumi.

Pieaugošā brīvprātīgo oglekļa tirgu nozīme arī palielina šo pārredzamības spiedienu. Tā kā oglekļa dioksīda emisiju samazināšanas centieni saskaras ar piegādes ierobežojumiem, pieaug pieprasījums pēc oglekļa kredītiem un kompensācijām. Lai nodrošinātu uzticamību un efektivitāti, nozarei būs jāpieņem stingrāki standarti un skaidri pārskatu sniegšanas mehānismi. Turklāt meža īpašnieki arvien vairāk integrē brīvprātīgos oglekļa standartus savā darbībā, pārejot no tradicionālajiem kokmateriālu ienākumu modeļiem uz diversificētām ienākumu plūsmām, kurās prioritāte tiek piešķirta vides pakalpojumiem.

Investīciju pieaugums celulozes ražošanas sektorā ASV dienvidos

ASV dienvidu reģions kļūst par pasaules mēroga mērķi celulozes rūpnīcu būvniecības investīcijām. ASV dienvidos ir konkurētspējīgas skujkoku koksnes cenas un piekļuve energoresursiem. Līdz 2025. gadam reģionā, visticamāk, tiks paziņots par jauniem celulozes rūpnīcu projektiem, iespējams, arī par pirmo t.s. "zaļās zonas" projektu divdesmit gadu laikā. Vietējie koncerni, piemēram, *Georgia-Pacific*, jau ir veikuši ievērojamus ieguldījumus. Sagaidāms, ka arī pārrobežu investori sekos šim piemēram, izmantojot reģiona stratēģiskās priekšrocības.

Kokmateriālu tirgus situācijas uzlabošanās

Pēc visai grūtā perioda, ko raksturoja ražošanas jaudas samazināšana, kokmateriālu tirgus 2025. gada beigās atdzīvosies. Gaidāms, ka procentu likmju samazināšanās un būvniecības aktivitātes atjaunošanās veicinās pieprasījumu, radot iespējas atvērt un paplašināt jaunas kokzāģētavas. Tā kā pēdējos gados vairāku miljonu kubikmetru lielas ražošanas jaudas tika apturētas, gaidāmā atvēršanās nozarei būs ļoti apsveicama parādība.

Lielāka interese par ASV koksnī

ASV joprojām ir pievilcīgs galamērķis investīcijām koksnē produktu ražošanā, piedāvājot izejvielu pieejamību un labvēlīgus ekonomiskos apstākļus. Iespējams, ka 2025. gadā kāds Latīņamerikas vai Eiropas uzņēmums veiks nozīmīgas investīcijas, jo globālie tirgus dalībnieki centīsies nostiprināt savu pozīciju ASV tirgū. Šī tendence atspoguļo ievērojamo satraukumu par tarifiem ne, kā arī nepieciešamību pēc ģeogrāfiskās diversifikācijas. Tas, protams, mazinātu regulējuma riskus.

Ziemeļvalstu papīrrūpniecības nozare saskaras ar nelabvēlīgu situāciju

Paredzams, ka ilgstoši augstās celulozes ražošanas izmaksas Eiropas Ziemeļvalstīs, ko saasina Krievijas iebrukums Ukrainā, liks slēgt celulozes rūpnīcas. Ierobežotā koksnē pieejamība par pieņemamām cenām liek uzņēmumiem pārskatīt savu darbību un potenciāli samazināt jaudu.

Mākslīgais intelekts kā “jaunais spēks”

Mākslīgais intelekts turpina pārveidot nozares. Mežrūpniecība un kokapstrāde nav izņēmums. Lai gan mākslīgais intelekts pilnībā nenoteiks jaunu tirgus definīciju, tā ieviešanai ir izšķiroša nozīme produktivitātes uzlabošanā un konkurētspējas saglabāšanā. Uzņēmumi, kas neintegrē mākslīgā intelekta tehnoloģijas, ļoti riskē ar savu konkurētspēju, tādejādi radot darbības neefektivitāti.

Kopumā meža nozares sektoriem strādājot 2025.gadā šajos mainīgajās procesos, pārmaiņu pieņemšana un prioritātes piešķiršana ilgtspējai būs galvenais, lai nodrošinātu ilgtermiņa izaugsmi un noturību. Tas vistiešākajā veidā attiecas arī uz mūsu Latvijas kokrūpniecību un mežsaimniecību. Mums jābūt reaģētspējīgiem šajā pārmaiņu vidē, jā saglabā konkurētspēja un jācīnās par pieejamību Latvijas meža resursiem vismaz tādā apjomā kā līdz šim.